

LIETUVIŠKASIS

BAĖSAS.

METAS ANTRAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS.
NAUJAS JORKAS, 16 d. balandžio mėn. 1886 m. „LIETUVIŠKASIS BAĖSAS“ IŠEJŲNA 2syk ant mėnesio.
KASZTUOJA ANT METU 2 DORELU, o AUROPOJE 2½ DOR. ATSKIRAS NUMERIS 8 CENTAI. UŽ COLI APGARBINIMU
ANT METU 10 DORELU, o WIENA SYKIGARBINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS
SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK. ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

KO MUMS REJKIA.

[Tęsa.]

Kožnas žmogus kur norint gyvendamas tarp savo kaimynų ir susėdū randa draugus ir nedraugus: wieni reikalo ar ligos czėse nesza jam pagelbą kaip imanydami, kiti welenaudą jo rengiasi wisada dėl sawės sunaudoti; prie wienu wisada artintiesi reikia, o no kitu sergėtiesi ir tolintiesi. Toki apsielgimą paliepia netiktai matymas žmogaus, ale ir tikras jo reikalas, nės nedraugu wisada reikia bijotiesi, idant jie iszkadę nepadarytu. Kaip kožnas žmogus, taip ir tautos ir gaiwala turi sawo draugus ir nedraugus su iszžiodintais nasrais dėl praryjimo ar tai dwasiszko ar tai turtiszko. Tauta norinti sau ilgą gywenimą pelnyti turi gerai žiurėti in tuos, kuriu padėjimas reikalauja buti ju draugais, ir i tuos, kurie praryti galėtu. Lietuvai sawo tėwynėje turi artimiausais susėdais: rusus, wokieczius, lenkus ir latwius su baltarusėis. Kas isz tu kaimynu galėtu buti musu draugu arba neprietelu, peržiurėsime apsiėjimą tu kaimynu ir ju reikalus. Skaitydami lietuwiszkus laikraszczius arba ir korespondencijas nežinome kokiū lietuwiu rusiszkuose laikraszcziuose galėtu kožnas mislyti, kad rokundos musu yra didžiausios su lenkais. Rokundas su lenkais ir piktybes, kokias no ju lietuwei nesziujo, iszreiszkia jau tiktai istorija. Priespauda lenku paeina daugiaus no susilenkinusiu ponu, o ne tiktai no tikru lenku. Lietuwa sawo pereituwėje suwienyta buvo su lenkais personiszka unija, ale administraciją turėjo sawo

pacziū; jei lietuwei pasidawė polonizacijai, tai ne tiktai lenkus kaltinti galime, ale ir tuos isz musu broļu, kurie nei sawės nei lietuwyštės apgynėjis buti nenorėjo. Werkti už pereitus grėkus ir ant ju rugoti szendien jau ne czėsas, nės mislyti reikia apie ateituwę, werksmai ir skundai jos nepartaisys. Skundai ant lenku už tai, kad lietuwei szendien nesilygina kulturiszka su aplinkineis, butu neteisingi, nės gi toks pasikėlimas rankose pacziū lietuwiu gulėjo, taipogi ir suwienijimas Lietuwas su lenkais ne per praliejimą kraujo arba užgrėbimą pastojo, bet su wale pacziū lietuwiū; jeigu rugoti czion, tai labiaus pritiktū ant ponu Lietuwas, kurie lietuwyštės apgynėjis buti nemokėjo. Kelei, kokeis mės waikszcziuojome senowėje, szendien gali mums tiktai pa-waikstu buti, o dėl rugojimo jau czėsas perėjo; szendien matydami, kur tais keleis waikszczioudami nuėjome, galime tiktai sergėtiesi, idant eidami tolaus i toki pat padėjimą nepapultumėme, ale czion nematome labai, idant sergētumėsi senowės paklydimu. Priesz metimą kelksmo ant allianso su lenkais, paklauskiamė pirma, ar be to allianso buwesis lietuwiu butu geresnis buwęs? Be allianso gal szendien nei to sumažinto žiupsnio lietuwiu tikruju nelikę; priesz alliansą žiamaczei buvo rankose wokiecziu kryžiuoku, kurie kaip moka swetimus gaiwalus naikinti parodo isznaikinimas prusoku ir daug slawiszku gaiwalu. Pasilikusi dalis Lietuwas buvo sudėta daugiaus isz rusiszko gaiwalo ne kaip lietuwiū; czion su ortodoksizsku tikėjimu, kurs platintiesi pradėjo ir pagoniszkoje dalyje tarp lietuwiū, buvo atwertas kelas dėl

rusifikacijos. Pradžia dėl jos padaryta buvo pacziū kunin-
gaikščiu Lietuwos, kurie iwedė bahtagudiszkąją kalbą sa-
wo kancelarijose dėl walstijos dalyku. Didžiamjam Wytau-
tui jaugi nėks gilos polytikiszkos iszminties užginti negali,
o jei jisai alliansą priėmė, turi buti kitokio iszėjimo nerado.
Padonytė ponui arba baudžiawa ukininku galėjo buti ne-
teisinga, ale ji ir užlaikė lietuwystę, laikydama tamsybėje,
be apszvietimo baudžiauninkus. Nėra to pikto, kuris ne-
galėtu buti ant gero apwerstas. Be baudžiauos szendien
tiktai wardas lietuwiu butu pasilikęs, taip kaip prusoku,
nės matome, kad apszwiestesni lietuwei lenkais pastojo,
nors mokslawietės ne lenkiszkos, ale lotyniszkos anoje ga-
dynėje buvo. Baudžiawa sawo czėse netiktai Lietuwoje ir
lenkuose buvo, bet wisur ir tarp augsztai kulturiszku tautu
wakariniu. Gimė ji isz to, kad žiamė budama rankose wal-
džiu dalinama buvo dideleis plotais tarnams waldžios, kurie
sawo spēkomis apdirbti jos negalėjo, bet gauta dowana da-
linosi su tais, kurie jos neturėjo ir neturėjo galėjimo nusi-
pirkti, o už apturėtą plotą dirbti turėjo ir ant lauko dawiko
Skaitlus darbdieniu už tą žiamę, lyginant prie szios dienos
užmokesnio už dieną, taip dideliu procentu, koki dabar
tankei reikia mokėti žydui už paskolytus piningus. Taipgi
negalime užmiršti, kad tie ponai tankei sawo piningais
laikė ir mokslawietes su parapijomis. Emė jie teisybė mo-
kesczius, ale ne taip sunkius lyginant su szios gadynės
mokeszcis dėl reikaŭ walstijos, isz kuriu mės naudos sawo
neturime. Kas atsitiko pas mus po 1863 m., lenkai už tai
atsakinėti negali, nės dabar ne jie prispaudimą daro. Je-
szedien mės kencziame už kaltes lenku, tai kaltinti prigulė-
tu neteisingą sudžią. Lenkai neturėdami sawo rankose
waldžios, nors labiausei musu nekėstu, prispaudimais ap-
dalinėti negali. Apie ju neužkentimą galėtumėme rasti ju
laikraszcziuose, ale juose jei nerandame meilės, nės ir musu
laikraszczei didelės jiems lygei nerodo, ale nerandame, be
mažo iszėnimo, ir nemeilės. Nei wokieczei nei rusai czia
didės nės meilės mums ir nerodo. (Wiena tiktai maža prie-
žastis waido su jeis iszeina isz to, kad jie atmindami wieny-
bę Lietuwos senowėje, lenkiszką kulturą tarp bajoru, ir
mus nori laikyti už lenkus.) Czion iszreiszkus teisybę, kad
mės esame lietuweis, lenkais buti nenorime, kad mylime
sawo tautystę, taip kaip lenkai sawo, mylime sawo kalbą,
norime ją pakelti, taip kaip jie sawąją, sutwerti sawiszką
kulturą, o lenkams reikėtu tiktai tą teisybę suprasti. Kito-
kios priežasties zioje walandoje musu tėwynėje buti negali.
Amerikoje mažumą kitaip yra. Czia lenkai nenori pripažinti
lietuwiams tiesos pasikėlimo dėl kelu priežascziu: wiena kad
lietuwininkams atsitaissant lenkiszkos bažnyczios prasitus-
tins o lietuwiszkos bažnyczios ir mokslawietės ims dygti,
antra wadowais lenku ar tai ju draugystėse ar iszkilmėse ar
kur kitur yra tankiausei žydai ir lietuwei, kurie paskutinei
žinoma atgyjant Lietuvai pradeda rupintiesi apie atkėlimą
garbės, wienybės ir turtu sawo tautos. Prieg tam lenkiszku
laikraszcziu Amerikoje interesas stoja priesz gaiwinimą Lie-
tuwos ir jos rasztu, nės lenku rasztai tuomet rastu daug
mažiaus pirkėju. O ir tai jau lenkams skaudu yra, kad ju
pulkas akyse amerikonu susimažins ir atsitraukus lietuwi-
ninkams, kurie lenku garbę sergėjo ir prie szendieniszkajo
nusiėngimo lenku, prastos paskutinę kibirkszti paguodo-
nės. Deltogi tai mums ir nedywai, kad Amerikoje lenkai
pasijucziausei užpuldinėja ant gaiwintoju lietuwybės, nes-
gaišdami ant ju galwu iszpilti bjauriausias paplawas. Czia
lenkai turėtu atminti, kad už piktą užmokesni lietuwei ne-
wisuomet gali ir galės geru mokėti.

Musu brolei latwei nėkada mums nėko pikto nepadare,
taip pat ir jiems lietuwei, czion nei jokio nesutikimo butie

negali.
Baltarusei ir mažarusei kaip ant musu, taip ir mės ant
ju rugoti lygei nerastumėme už ką; ir szendien kaip mės,
taip ir jie lygei prispausti, nors tiktai tie, kurie geidžia sa-
wo tautystę užlaikyti. Nors jie yra su sawo ponais wieno
tikėjimo, ir kaip tie ponai nori, irgentiszko paėjimo, wienok
už tai kad jie myli sawo brangią kalbą, tie ponai brolei ju
lygei nekenczia, skunsdami juos neprieteleis walstijos.

Tarp latwiu, baltarusiu ir mažarusiu szioje gadynėje ir
norėdami su jeis waidytiesi, negalėtumėme tikros priežas-
ties iszrasti. Kaip szios tautos ar gaiwalai tarp lietuwiu
taip jau iszpainioję yra žydai. Priimti senowėje i nakwynę
szendien jie nemeilingai apgrobia tuos, kurie jiems kada tai
dawė nakwynę kelonėje. Nerodo jie didelės meilės lietu-
wiams, ale ir lietuwei, nors ne ukininkai, per amžius juju
tarp musu swecziawimo taipjau nemeisiu szioje swecziams
sawo. Turėdami uždarytus kitus kelus tiktai isz prekybos
sawę maitinti galėjo ir suprantama bus, kad isz to lauko
didžiausią pelną sau naudoti norėjo. Pažiurėję i žydelus
Prancuzijos, Anglijos ar Italijos, ten juos randame tikrais
waikais žiamės, kurią apsėdo; teisybė, kad ten ju mažiaus
yra, ale tie, kurie no senu czėsu ten pasiliko, szendien yra
tikri prancuzai, anglai ar italai. Kad pas mus kitaip yra,
tai ir ju pereituwė czion kitokia buvo: waldžia walstijos
dawė jiems apėką, bet nedaleidė buti lygeis sunams sawo
taip, kaip szendien su lietuweis apsieina waldžios rusu.
Žydai apgrobia lietuwius teisybė, ale dėlto kad lietuwei du-
dasi apgrobti, kad ginti sawo turtus iszmintingai nemoka;
kodėl tie patys žydai wokiecziu taip apgrobti negali? Kad
neapgrobtu žydai, tai apgrobtu kiti; „kulak“ Rusijoje dar
piktėsnis ir negailingesnis yra už žydą. Ginkimėsi iszmin-
tingai no apeziuopimo, iszmokkiame patys sawo reikalus
atlikti, tąsyk žydai ir apgaulinėti mus negalės; kada jiems
atimsime dirwą dėl prigaulinėjimo, turės ar keltiesi no mus
szalin, ar naudingais darbininkais pastoti. T. b.

Gamtos mokslai ir draugija.

[Tęsa.]

Jau rodytiesi galėtu, jog mės atsiekėme tolybes, kokias
tik gali žmogaus protas, bet liko dar didėsnai daigtai. Nju-
tonas (Newton) atrado istatymą, pagal kuri nusiduoda wisai
krutėjimai wisatos. Njutas gimė 1642 m. ir baigė uniwer-
sitėtą 1667 m. Kembridže Anglijoje. Jau 1666 m. parwazia-
węs i namus kad syki sėdėjo po medžio ir pamatė obuoli nu-
krintant no oobelos, jis isimislyjo, dėlko gi obuolis žiamyn
krinta? Jis pasisakė: dėlto kad žiamė ji pritraukia. Jeigu
taip, dėlko gi tuomet žiamė negalėtu pritraukti prie sawęs
mėnesi, taip kad jis apie ją sukdamasi laikytuosi ažuot ką
eitu wis tolyn ir tolyn tiesiose linijose? O tolaus einant, dėl-
kogi saulė negalėtu pritraukti žiamę ir mėnesi ir planėtas,
ir tokiu budu jas spirtu tekėti aplink saulę kaipo widuri, lyg
kad nelyginant jos butu prilaikomoms nematomomis pajegos
wirwėmis? Njutasas jautė, jog spēka swyrawimo arba gra-
witacijos liepia mėnesiui tekėti aplink žiamę, o planėtoms
aplink saulę. Ir jis tuojau darė matematikiszka aprokawimą
kurs pasirodė neatpuolancziu dėlto, kad tuomet žiamės ap-
ymis nebuwo gerai žinomas. Bet kad 1682 m. prancuzas Pi-
cart tikrai aprokawo žiamės apymi, Njutasas atnaujino sa-
wo rokundą ir atrado, kad pritraukimas žiamės wisai atpu-
la su krutėjimu mėnesio, ir dabar jis žinojosi atradęs istaty-
mą, kurs waldo krutėjimus dangiszkujū gumulū. Patyręs
tai Njutasas istengė aprokuoti, kiek saulė pritraukia planė-
tą, kada ji yra arti, ir kiek, kada ji yra toli, riedėdama sawo
ellipsiszkame kelyje; ir jis rado, kad ant kiek ketwirts to
lumo pasididina, ant tiek pritraukimas pasimažina, kitaip

sakant:
skaitlin
mokslis
mas kie
dangisz
fluksiju
mės gei
kiancz
jos kru
Tę
pia" ir
iszkilm
kada pr
kos arb
1.,
pastebė
priežast
krauna
kelę, k
2.,
weikslo
turnas,
3.,
ir nuplū
ir tekan
4.,
aprokaw
žiemgal
5.,
nos su r
jes. Zir
traunkia
nerodo
mažą sl
silieka
21.000
tai saul
arba žie
- atitr
kuriose
sekund
du suly
rytu i w
6.,
lipsose,
skreja l
tame ri
sawytai
wimas i
czius is
7.,
ne apr
fieda ip
wėlesni
siguldo
ellipsos
diszkai
Ti
swyrav
tynus,
istatyn
gamtis
kraucz
Njuto
W

sakant: pritraukimas wis ir wis mažinasi aprokuojamoje skaitlinėje, kuomi tolaus eini no gumulo, kurs traukia. O moksliskai tas istatymas taip yra iszreiskiamas: pritraukimas kietojasi atžagarei kaip ketvirtis toľumo. Judėjimus dangiszku gumulu Njutasas aprokawo su pagalba „metodos fluksiju“, differencialiszkos rokundos, ir parodė, kad jeigu mės gerai žinome padėjimą ir apymi wisu gumulu pritraukiancziu planėtą, istatymas swyravimo paaiszkina ir linkmę jos krutėjimu.

Tą sawo didelę idėją Njutasas sudėjo i rasztą „Principia“ ir apgarsino 1687 m. Sunku yra duoti supratimą apie iszkilmingumą Njutono iszradinio, gal tai bus aiszkiausias, kada pridursiu tuľus daigtus jo paaiszkintus su pagalba spēkos arba pajiegos swyravimo.

1. Jis iszguldė istatymus krutėjimo, kuriuos Galilej pastebėjo per patyrimą, ir parodė, jog spēka swyravimo yra priežastimi sunkumo gumulu ir paženklina, kada jįjė susikrauna su kitais istatymais, skaitlinę rodanczią ju puoli ir kelą, koki padaro.

2. Jis aprokawo weislini sunkumą planėtu, dėl paweislo parodydamas, jog medega, isz kurios susideda Saturnas, yra 9syk lengwesnė ne kad medega musu žiamės.

3. Jis parodė, kad pritraukimas yra kaltas pasikėlimo ir nuplūdimo wandens maršė, taip pat yra su stowinozeis ir tekanceis wandenimis.

4. Jis parodė, kad žiamė negali buti wisai skritulu, ir aprokawo jos pastorėjimą prie lygintojo, o supłokszėjimą žiemgalyje ir pietugalyje.

5. Jis iszaiszkino priežasti „precessijos sulyginimo dienos su naktimi“, ką jau buwo graikas Hipparchas pastebėjęs. Žinote juk tai, kad musu žiamė yra pas lygintoją pritraukiama saulės, mėnesio ir planėtu; už tai jos žiemgalis ir nerodo tiesiok ir polarinę arba žiamgalinę žwaigždę, o padaro mažą skritulėlį ant dangaus, taip kad polarinė žwaigždė pasilieka widuryje. Žiemgalis rieda labai pamažu, ir tik per 21.000 metu jis aptresa aplink tą skrituli. Jeigu to nebutu, tai saulė wisu met igeltu i tą pati daigtą žiaminės orbitos arba žiamės kelo aplink saulę; o weiklumas ano judėjimo yra atitraukti lygintoją mažumą i užpakali, taip kad wietos, kuriose ekliptika ir lygintojas wienas kitą perpjauja, 50% sekundu persikela tolyn i wakarų kožną metą, ir tokiu budu sulyginimas dienos su naktimi apeina aplink orbitą nogrytu i wakarų per 21.000 metu.

6. Jis negana to, kad parodė, dėlko planėtos rieda elipsose, kuomet linija suwienijanti saulę ir planėtą perskreja lygias pļatumas lygiuose laikuose; bet jis aprokawo tame riedėjime daug nepaprastu krutėjimu, paeinancziu isz swyrtarpinio ju pritraukimo, ir tuomi parodė, kad swyravimas iszguldo netik paprastus istatymus, bet ir pasirodanczius iszsisakyrimus.

7. Isz wisu gumulu wuodegnotos žwaigždės rodosi yra ne aprasciausi, o Njutasas aprokawo, kad jos bene tiktai rieda ipatingoje kreivoje linijoje, wadinamoj parabola, irgi wėlesni aprokawimai parodė, kad taja teorija gana gerai iszguldo krutėjimai wisu komėtu, atskyrus nedaug riedancziu ellipsose, kaip kad daro planėtos, ir sugryžtancziu perijodiskai.

Tie tai ir kiti klausimai apie wisata iszsiguldo weiklybe swyravimo. Kėpleris iszrado stowius ir paženklintus istatymus, kurie waldo wisatą; o Njutasas parodė, kad wienas istatymas anuos wisus iszguldo. Jis parodė, kaip wienas gamtiszkos spēkos apsireiskzimas isztenka dėl waldymo sukraucziausiu o wėl ir prascziausiu krutėjimu musu sistemos Njutasas mirė 1727 m.

Wisas ans žingis i priešzaki no Galilei iki Njutonui bu-

wo darbas XVII amžio. Darbas prasidėjo, kaip matėme, no prastu atsitikimu, kada Galilei pamatė gumulus esant danguje ankscziaus nepastebėtus, ir darbas pasibaigė iszradimu gražiu istatymu, apie kuriuos sznekėjome. T. b.

ZINDAWYSTA

arba straipsnelis raszo isz latuwiszku dėju isztrauktas isz lenkiszka suraszytu Jokimo Lelwelo 'Dzieje Litwy i Rusi' kningelu.

[Tęsa.) *Didžiunai prisistengime nutremti*, Szale tokio daugumo prastumtu sunkenybiu, aplenkiant taip ilgą suartinimą ir sulyginimą dwieju žiamiu, užbaigimas wienyštės Lenkijos su Lietuwa iki pat gallo pasirodė labai sunkiu. Wienybė ta no szimto asztuoniudeszimties metu apsaikyta laikė gentes po waldžia wienos giminės, szale nenoru irgi waidu, pripratino juos abipusiszka ir broľino. Persikraustinėjo Latuwon dangybė lankiszkos szlėktos; Latuwa ipazei rupestingumu Zygmanto Augusto atmesdino prisawintą rusėniszkąji liežuwi, o lankiszka ji sawinosi ir priimdinėjo. Su kalba platinosi ir lankiszki paproczi ir budal. Per toki Lankijos perswarą sąlydoje su ja besitweriantysis latuw-rusėniszkose žiamėse szlėktiszkas is stonas matė augant sawo swabadas, su kuriomis turėjo lautiesi lennikystė priesz galinguosius ponus arba wirszininkus. Apturėjo už tai Latuwa nesyki szelpianczios pagalbos no lanku atmuszime paszalinio neprietelaus, kuris darėsi galingu ir dides jau patrotkas iszprowyjo, o naujė pamuszimu Polocko toľimesniu isibrowimu grasino. Sustiprėjo pageidawimai iszlaikymo ryszio wienybės ir sułaukimo abelno susiliejimo. Bet gėntės prieszakyje stowėjo galingi ponai, wirszininkystę kunigaikszystės sudedantieji. Lygybė szlėktiszkoji titulu kuningalksztizsku neapkentė; lankiszkas senatas tšwoniszkū senatoriu neturėjo, o czia pries unijos kniazėi isz latuwiszko senato neatbutinai atsitraukti turėjo, o ir ponai didžiunai isz prakilniuju giminiu sumažinti bus ir panėkinti ar nužiaminti. Tie patys gi galingieji ponai nenoromis žiurėjo ant sumažinimo Latuwos rubeziu, kadagi wisokeriopus prowincijos pietinės szalies lanku karalystei turėjo buti pawestos. Tie patys piktinosi ir užmetinėjo lankams abelną Lankijoje neparėtką, kur anei wienlydžiu tiesu anei dawado nebuwo. Taigi kad suwienijimas dwieju genociu nusiduotu, reikėjo priesz Statutus Latuwos ponus dumczius nužiaminti ir rubezius kuningalksztystės numažinti. Stengėsi priesz tą suwienijimą tuokart labiauwei už wisus kitus Mikola juodasis Radiwilas, dauggalingas latuwiszkas ponas, giminaitis karalaus Zygmanto Augusto, kurs 1518 m. gawo titulą kuningalkszszcio no cšsorius Wokietijos. Bet su tuomi wisukuomi ant užsiuolimo karalaus raszinėta isz abieju pusiu užmanymus unijos ir pats Radiwilas wisokius padawinėjo: skiftai Parezową, tai kitoniszkas wietas abipusiszkam seimui, bet susirinkimai jo ardėsi nėko neisztaisę (nėsa nebuwo sutarimoj). Atsitiko naujos sunkenybes priežasties dėlei Liwonijos arba Widžiamės, Inflantais pramanytos. Latuwa tą žiamę jau buwo sawo krauju aplaiscziausi, o lankai gorėjo per gwoftą, kad Lywžiamė lygei Lankijai kaip ir Latuwai priklausytu. Latuwa prisisyprusi stengėsi tą žiamę atskyrumi, wienat dėl sawęs pasilaikyti. Karalus numanydamas kad su wienomis latuwiszkomis sylomis Lywžiamės nestengs iszlaikyti, idant Latuwą apstabdyti atnaujino su lywžiamiezeis derybas, bet kaipo lankiszkas is karalus?! Tuom tarpu pasimirė Radiwilas juodasis (smarkiausias tuokart Latuwos apgyņėjas), o norint pageidawancziuju sau unijos augantieji pulkai szlėktu labai nedrasus buwo priežasties dėl prisibijojimo ponu: bet ir ponai galybe laiko ir aplinkniu

wisumenės baſu iweikti nedryso jau taip labai stengtiesi ir priesztarauti. Didis weikalas artinosi gaſop".

Matome, kokiū budu lenkai prisispyrę norėjo Latuwą sudraskyti ir sudraskė. Jei kas sakytu, kad pats karalus budamas latuwiu wiską padawadyjo kaipo sawo namuose, atsakome tam, kad Zygmuntas Augustas neturėjo jau sawyje nei ſaszelo latuwiszkos dwasės ir buwo su duszia ir kunu lenku pawirtęs. „.....Latuwei pažymiam labai didume stojo priesz iszlygas, kokias lenkai buwo padawę, ir nenorėjo prisidėti antju pasparties prie unijos; iszkelawo isz susirinkimo ir męsto, neatsisweikinę no karalaus. Tuomet Augustas galybe sawo paguodonės ir pawaldytinės tiesos ant Lietuvos pasiraszė po ediktu ikunyjanęziu kuningaiksztystes Kyjawas, Walynijos, Ukrainos, Padolijos ir Prusu i karalystę lenku. O Widziamė turėjo prigulėti drauge prie abiejū tautū; toki ediktą pirmiausei wajawodos tu žiamiu sawo paraszais užtwirtino: kuningaiksztis Ostrogski Kyjawas ir Aleksandras kuningaiksztis Czartoryski Walynijos. Tai padarę perkirto Gordiszką mazgą! Delegatai Latuwos wienas po kito wėl ėmė atsirasti susirinkimuose ir nebesigirdę prieszingu baſu". Mat kas padarė uniją! Latuwininkai nesugryžo kaip tik lankai i seimą, jei bent parsidawusieji.

Pabaiga bus.

Tautiszkas krutumas Prusu Lietuwoje.

Tas krutumas prasidėjo no 1879 m., kada D-ras Sauerweinas ėmė žadinti lietuwininkus prie neprigulmingo weiklumo lietuwiszkoj raszlawoje, kuri iki tuokaiik neturėjo tautiszkos linkmės, ir prie iszsiuntimo delegatu i Berlyną su paraszais 1878 ir 1882 m. Wėlawas pagal užmanymą apszwiesťesniu lietuwininku, gywenanęziu Prusu ir Rusijos Lietuwoje, iszdygo ‚Auszra‘ Ragainėje 1883 m. spaustuwėje Albano ir Kibelkos Prusu Lietuwoje; ‚Auszra‘ ir patuo laik teb'yra laikraszcziū mokslingesniu lietuwininku, gywenanęziū Auropoje ir Amerikoje. Kad per apskrumą tėwynininku didumas szalininku tautiszko atgijimo wisoj Lietuwoje ėmė pasididinti, tapė irengta pagal paweiksłą wakariiniu słowėnu ‚mocziutė‘ wardu „Byrutė“ 1885 m. Tilžėje. Paduotoju tos mislies reikia skaityti D-rą Sauerweiną, kurs dar 1882 m. padawė užmanymą ‚Lietuwiszkoje Ceitungoje‘ itaisyti draugystę nedėldieniniu mokslawieciū. Bet kadagi wokieczei wisur apsaugojo, idant apie tai nėkas nebutu spausdinama, nebuwo galima tą misli tarp lietuwininku iszplatinti. Tame pat mete ir apie tą pati dalyką pradėjo raszinėti D-ras Bassanawyczius tai ‚Liet. Ceitungoje‘ tai ‚Naujamjame Keleiwyje‘. Tame pat czėse Jonas Szlupas iszaiszkino, kokios turėtu buti iszlygos ir statutai to susidraugawimo. Paskui jau nei wienas lietuwiszkas laikrasztis ar tai isz baimės priesz wokieczius ar dėl trukumo tėwynybės wisai tokiu rasztu nebepriminėjo, ir tai buwo dėl tėwynininku priezastimi isirengimo sawo laikraszcziū, kokiū buwo ‚Auszra‘ atsiradusi apie welykas 1883 m. Lietuwininkai Prusuose wartoja gotiszkas (wokiszkas) litaras, kurios kitose Lietuwas dalyse bewaik wisai nėra pažystamos. Ir tai buwo swarbi priezastis dėl priėmimo ‚Auszroje‘ lotyniszku litaru, kadagi ji turėtu buti laikraszcziū tautiszkos linkmės, ſabiausei priskirtu dėl lietuwininku Rusijoje, kurie per prieszingumą wyresnybės maskoliszkos negalėjo turėti sawo irankio. Sausio mėnesyje 1884 m. J. Szlupas ir Kr. Woska apgarsino lietuwiszkose gazėtose Prusuose užpraszymą, idant lietuwininkai susirinktu Tilžėje ‚Rusijos Hotelyje‘ ant 12 d. sausio dėl irengimo ‚draugystės dėl platinimo mokslu ir apszwaistos‘. Tuomet susirinko keli szimtai lietuwininku i priskirtą wietę; nors ant tokio susirinkima paliojia buwo sawo pawelyjimą dawusi, wienok wokieczei rupinosi

kiek galėdami tą susirinkimą iszardyti ir tokiu budu atsiti-ko, jog perkalbėtas wokietis gaspadininkas nepawelyjo lietuwininkams sawo namuose atlaikyti susirinkimą, nors jis pirma ant to buwo sutikęs. Su gailiesciū susirinkusieji lietuwininkai turėjo gryžti i namus. Toki tai iszkraikini- tuomet darė neprietelei lietuwininku tautiszko atgijimo, prie kuriu tuomet prigulėjo ir keli sznarei wokiecziu ‚Litauischer literarischer Verein in Tilsit‘.

Yra žinoma ir patirta, kad kuomi žmonės randa daugiaus prieszgingybės, tuomi jie smarkiaus imasi pabaigtie užmanytą darbą. Suprantama, kad darbas turi buti galimas nuweikti, o žmonės ji darantieji turi buti stiprus dwasėje. Tilžėje 15 d. wasario 1885 m. karcziamoje Paarmano Stulbeikiu ulyczioje tapė isteigta draugystė ‚Byrutė‘; jos isteigtojeis buwo: rėdytojas Auszros Jurgis Mikszas, lietuwiszkas rasztininkas Martynas Jankus, drukorius Ernestas Wejeris ir kupczius Kristupas Woska. Priėmė gi statutus jau pirma paraszytus Jono Szlupo. Mėris arba noras draugystės yra toks: ‚lietuwiszką kalbą atgawinti, ją szelpti ir joje isgywenti‘. O tą mēri draugystė atsieks: ‚a) iszleisdamna naudingas moksliszkas kningas prigimtoje kalboje, b) itaisydamna lietuwiszką kningynę ir senowystės daigtu rinklawą, c) atlikdamna skaitymus draugystės sueigose, d) pagal istangą patobulindama sznarius prigimtoje kalboje ir e) lietuwiszką kalbą czystydamna Iki dienas, kada tai asz raszau, buwo deszintis susirinkimu tos draugystės iwairiose wietose Prusu Lietuwas: Tilžėje, Łazdynuose, Klaipėdoje ir tt. Sznariu daugumas siekia dweiju szimtu, o kapitolas draugystės pereina tukstanti markiū. Kapitolas ir rinklawos draugystės susideda isz užrasziniu piningu po 10 ir 50 markiū ir isz downau. Sznareis gali buti moters lygei kaip ir wyrai. Pirmsėdu draugystės dabar yra daktaras medicinos Wilus Bruožis, gimęs Gasztautuose netoli Ragainės. Dabar turi metu per 40; mokinosi gimnazijoje Tilžės, tardė Karlaucziaus uniwersitėte teologiją, tiesas ir mediciną. Gyweno Prusuose Eilawoje, Drėzne, Berlyne, o ant gaſo kad pajėjo garsas apie atgijimą Lietuwas, balandzio mėnesyje 1885 m. parkelawo i Tilžę. Žaika wisatinio susirinkimo Byrutės Tilžėje balandyje to meto jis tapė aprinktas pirmsėdu draugystės, kuri urėdą ir dabar su didėlu pasiszwentimu pildo, budamas podraug ir praneszėju ir lietuwiszku rasztininku.

Pakelti tautiszką dwasę isz miego gelbti labai netikati laikraszczei ir susirinkimai Byrutės, bet ir abipusinei ap-lankaiir draugiszki susiejimai karcziamosė, ſabiausei pas p. Kałwaiti Wokiecziu ulyczioje, ir dainos bei tautiszka poži-ja szendieniszku lietuwiszku dainiu D-ro Sauerweino, D-ro Bruožio ir kitu. Dainawime laiko pirmystę wienas isz prakilnesniu Tilžės kraucziū, p. Jurgis Szimkus. Tėwyniszka daina D-ro Sauerwein ‚jaunu lietuwininku dainelė‘ ir D-ro Bruožio ‚Lietuwiszka tu giminėlė‘ yra labai noringi dainuojamos (paskutinę rasi Auszroje 1885 m. I. 340).

Kadagi spausdinimas daugybės kningu swetimose spaustuwėse brangei kasztawo ir darė daug sunkenybiu, jaunas rasztininkas ir tėwynininkas, rėdytojas Auszros Jurgis Mikszas paėmė ant sawės irengimą spaustuwės; parsigabeno rugsėjuje 1885 m. isz Bawarijos Wuerzburgo greitaspaudi in Tilžę, už kuri užmokėjo 3500 markiū, o spalū mėnesyje jau spaustuwė buwo irengta ir ėmė weikti. Jurgis Mikszas gimė 18 d. kowo 1861 m. Wirkytuose, Szilokarcziamos paw., isz tėwo Kristupo ir motynos Elzės Mikłowaiociū. Mokinosi kaimiszkoje mokstawietėje Wirkytuose 1869 - 72 m. kalbose lietuwiszkoje ir wokiszkoje, ir po to tik wokiszkoje. Paskul ėjo i mokslą gimnazijos Tilžėje 1872 - 77 m. Ketindamas tapti ukininiku jis no to laiko pasiliko namie bewaik iki welyku 1883 m. Po to buwo rėdytoju Auszros su pertrauko-

mis. Isz priežasties nemėilingo su wokiečzeis susibarimo jis nukelavęs buvo i Rusijos Lietuvą ir Latviją rudenyje 1883 m. ir ten perbuvo 3 mėnesius. Jau gana daug knigu iszėjo isz jo spaustuwės, apie ką skaitytojei Auszros gerai žino. O spaudoje dabar yra žodynas Miežinio lietuviszkai latwiszkai lenkiszka ruziszka wokiszkas.

Lietuwiu krutumas labai platinasi szendien ir tarp swetimū tautu kaskarts randa daugiau akywumo. Ir taip neszekant apie kitus lenkiszkus laikraszczius apie tai raszcz Goniec Wielkopolski NN 259. 261 1885 m. Juk ir Norwegija žino apie mus. D-ras Sauerweinas eilomis surasztoj knigoje norwegiszkoje kalboje 'Trie Viso, Kristiania 1885' paduoda iszguldymo daug lietuviszku dainu ir sawo eilawimu apie Lietuvą. Girdėjau wėl, kad szpaniszka yra paraszto apsakas ant pamato istorijos ar pasaku Lietuvos.

Darbai lietuwininku ranča prieszininkus netik wokiszkoze gazetose, ale ir lietuviszkose pp. rėdytojei, mokintojei, pastorei, kupezei, rankdarbei ir tt. susiwokietinę yra didesneis neprieteleis tautiszku dalyku negu wokiečzei ar ju wyresnybė. Gimnazijos ir mokslawietės yra tai kalwė, kur lietuwininku waikai tampa nukafami i wokiečzius, o ordonai ir medalai, rėdininkiszki laipsnei ir kitos nėkingos grażmenis, kurios czia duodasi už pardawimą sawo broļu, labai traukia prie wokietybės ir gelbėjimo sawuosius naikinti. Bet tokiems žmonėms nedaug galime pripažinti proto, kurie kaip maži waikai duodasi susigauti zabowėlėmis, o ne tie eina, kur eiti liepia garbė ir sąžinė. Su didelu galiciszkoزيونbuwei skundžiasi, kad ir mokintojas wietinėje gimnazijoje p. Kurszaitis, isz kraujo lietuwininkas ir brotainis jau mirusio garsaus Karalauzcziuje propesorias, pametė sawo broļus, ir negana to kad jiems nepadedą, bet priguli prie jiems prieszingo guolo. O musu sągymei turi wilti, kad pagal paweiksłą kitu lietuwininku Tilžeje ir p. Kurszaitis kaip apszwiestas žmogus norės buti pagelbininku tautiszkaime atgyjime sawo broļams, tuomi labiausei kada persiludys, jog Lietuvos pajiegos yra stiprios ir jog atgyjimas lietuviszkos tautos yra galimas. Padorus žmogus neturi priežasties gėdytiesi ir bijotiesi to, kad jis gimęs lietuwininku juomi ir pasiliktu. Tilžeje, 29. XI. 85. W.

Raszto isz Szenandorio Pa, 14 balandžio 1886.

Guodotinas Rėdytojaui! Po ilgo mano tylėjimo prispyrė manę lenku užraugta rugsztis iszžengti nors su trumpu rasztelu, nės asz noriu iszczinkuoti lietuwininkams tą rugsztį, kurią Pauksztis su awinėlu koku pseudo Tomaszewskiū padarė kontraktawai su lenkais. Bet kaip matyti labai mažai lietuwininku rado pripratusiu prie lenkiszkos jau priszwinkusios rugszties, kurią be žiaugeziojimo galėtu nuryti. Man rodosi, kad ko nas lietuwininkas gali labai lengwei permanyti, kad ponai lenkai apleidė beplunksni Pauksztį ant sawo padėtu klausiniu, idant tas kaipo karszcziausias naujalenkis iszperėtu dėl ju naudos baidyklę, kuri pagal ju rokundę galėsinti paprieszyti nors silpnesniuosius lietuwininkus lietuwystei. Zinoma jau didesnei dalei lietuwininku kad lenkai jau no pirmos dienos atėjimo ant swėto L. Balsu kaip Diawo szunelei skalyjo ir skalyja kaip ant paties rėdytojo ir jo rėdomo laikraszczio, taip ir wisu tikruju lietuwininku. Bet pamatę, jog lietuwininkai neatbodami nėko wis eina ir eina i prieszaki ir lipa lyg kopėcziomis augsztyn, suniko lenkelei jieszkoti tokio perkupecziaus, kuris apsiimtu judosiszku budu jiems pardawinėti lietuviszką gaiwą ar nors iszardyti tą wienybę, kuri per Balsą tarp lietuwininku prażydo. Iszgamis Pauksztelis parsidawė su dwase ir kunu i tarnystę pasiputelams lenkams, isakydamas garsingam bakalaurui Lenarkewyczius po sawo nekaltą 'Durnybę', sese-

le 'Ojczyznos', kaip kokiam beprocziui trunkytiesi. Ponas Tomaszewski Paukszczio 'Durnybėje' lyg koks žydbernis wisagerkle, iszkiszęs liežuwi lekuodamas lyg szunelis pailšęs szaukia wardan lenku lietuwininkus, idant priesz sawo slogintojus lenktu galwutes ir kratytu sawo masznas i anu godžius ir nėkada nepasotintus nasrus. Tik nelaimė, kad didesnė dalis lietuwininku yra apkurtę ant tu naujalenkiszku meldimu, regimai ir Suwalku rėdybos mažai teatsiranda garbintoju stebuklingos ęsybės antikristu naujos modės, Paukszczio drauge su lenkais iszperėto. Kas drystu abejoti, kad Paukszczio naujalenkiszkas laikrasztis tik dėl palaidojimo nemirusios lietuviszkos gentės atsirado. Ziurėk, miešlas skaitytojau, kad ir musu klebonas susiriesdamas keikia L. Balsą, o Paukszczio Durnybę apkrapyjęs szwentu wandeniū brunka kożnam kiek galėdamas i nągus. Isz pradziū siusdawo sawo samdininką — pacziām gal geriaus butu pasisekė — su geru glėbiu Pauksztiniū i mėsą ir apielinkę pardawinėti! bet dėl trukumo pirkėju ta kupeczystė lowėsi, nės dėl užkaboriniu reikalū popėra nesiperka. Paukszteli! jau bene tik ispainiojei i kilpas, wardas tawo suteptas gal bus lūdnai minawojamas per tėwynininkus Lietuvos amžini, o gal dar pākłusi i historiszku karb'as, iszgamis - asile ar tau nebus gėda, kad tawę blogai minawos su pasibaisėjimu iki pabaigai swėto wisi lietuwininkai. Ar tawo apjekimas nepawelyja jau gryžti isz paklydimu, ką? P.

Mahanoy Plane, 2. IV. 86. Mielas rėdytojaui! Labai gražei praszau patalpinti L. Balse kelis žodžius apie rėdytoją 'Wienybės' ir jo gazetą. O puikus rėdytojaui 'Wienybės' praszau nemislyti, kad lietuwininkai yra prasti ir mažai žinanti apie gazetos paszaukimą; taip mislydamas ir parodai sawo durnybę ir neiszmanymą: dėlto tai ir neiszduodi gazetą, o tik raszytą szkarmalę. Nės kam yra gazetą? Ir neužpykk ant manęs, jeigu asz tau pasakysiu, jog gazetą yra raszto, kuriame sudėta wisokios žinios netik tos žiamės, kurioje iszeina gazetą, ale ir atsitikimai kitu žiamiu, Ogi dabar pasižiurėk, rėdytojaui Wienybės, ant sawo raszto, ar jis yra paneszus i gazetą kitu žmoniū teisybė tawo szkarmalę yra didelė kaip užwalkašas ant patalo ir wisa uždrukawota, bet kuomi, ar žiniomis ar kitais gerais daigtais? o ne! nėra ten žiniu, už tai nėra tai nei gazetą, nės yra pripildyta keiksmiais ant L. Balsu ir pasakomis, isz kuriu iszsiduoda ir matyti kaip kukalus rugiuose pasaka Taradaikos, kuriuomi kaip numanau yra pats rėdytojas. O tolaus klausiu, dėl ko jus raszote tą rasztą ar dėl lietuwininku ar dėl kitu? nės wisas sudėta ne po lietuviszku kwapu. Raszote, ar mės skaitėme lenkiszkas gazetas, ale asz klausiu rėdytojo Wienybės, ar skaitėi Lietuvos istoriją ir ar skaitėi apie kuningaikszi Jagėlą, kurs tapęs karalumi lenku norėjo pamesti lenkus ir gryžti i Lietuvą, nės matė prapulti sawo žiamės ir tautos per priežasti lenku; o kaip butumėmeszendien laimingi, kad tas kuningaiksztis butu pargryžęs i sawo žiamę! nebutu reikėję tuomet žinoti Amerikos, ir mės lietuwininkai butumėme szendien laimingesni, kad atsiskirtumėme no tuo durno raszto Wienybės, kurs sawo didumu pritraukė daug klausytoju, kurie seka paskui aklą ir paklydusi lietuwinikę; o apsižiurėję gerai kaip mės apsižiurėjome meskite i pecziū tą eretikiszką rasztą Wienybę; jeigu ir daugis eitu pagal tą antikristą, bet mės drucei atspirsime ir parodysime teisybę. N. Aržuolaitis.

Naujorkas, 10. IV. 86. Miel brolei! Pauksztis sawo Durnybėje arba Wienybėje jau szaukiasi, kad jauną jo durną raszteli neturime užrėkti, tik duoti jam paspirti ir penėti i iszmintingomis rodomis. Ziurėkite, kaip greitai iszsiliejo iszmintia isz jo smagenyno ant pasakaicziū. Durniausias

pauksztis pawasario dienose moka czulbėti, o szitas nauja-pauksztisi pawasari užmiršo ir tai, ką mokėjo; nės ką tik istengė, tai wis girdėti, kad nejo balsas. Błoga pauksztis, kad pawasaryn nustoja czulbėjęs; kito tokio wisame swėte nėra. Už tataigi tas naujapauksztis norėdamas papiningauti nusipirko kuili, ant kurio nori pasirodyti swėtui. Ale tas kuilys pirmiausei ji nunesz mokintiesi pasakaicziu ing Winksznupiu kaimą Wilkawiszkie paw., kur yra totoriu iszstatytas kłoztorius be langų. Tame kłoztoriuje atsibuna kasnakt koncertas pasakaicziu, iszduotas pelėdomis. Brolei linksminkiamėsi, nės tas naujapauksztis iszwykęs kelonėje kris po kuilo sznipu, o kuilys isz gailistos nustips. Tai bus naujalenkiamas pusrycei!!! Juszkauskas.

Raszta isz Liverpool Anglijoje, 27.III.86.

Małoningas rėdytojau! Szituomi rasztu noriu Amerikos lietuwininkus supažindinti su gywenimu lenku, kurie mus lietuwininkus panėkina, labai didelei sawę augsztindami. Tarp augsztu musu mėsto szlachcieciu randasi nekoki Marė Marcinauskėnė, kuri jau trecziu sykiu susilaukusi sunkauso stono žėdnu sykiu gemał apduoda, ir tuomet ji turi juoko isz moteriu lietuwininkiu, kad jos waikais apsipila, o neturi piningu. Yra wėl kitas wardu Gigań, kurs Polscioje pame-tinas paczią czionai atwažiawo, ir gywena jau kelinti metai su kita mergina; kada iki sziam metui su ta mergina jis susilaukė jau trejatos waiku, sztai ir isz Polscios atwažiawo jo pati su trejatu waiku! Ar neguili, kad jis krikszezionies wardą nesziója! Kitokis wėl yra prawarde Skilandis, pats berots lietuwininkas, kurs atwažiawęs i Liverpool jau treczi metai gywena su szwogerka, ir ji tai palokė seseri pamynė po koju, nės palikina seseri su waikais Polscioje ji czionai gywena su szwogeriu. Sunku yra ant szirdies matant tokius bediewiszkus darbus!

Asz isz Kransztađto Maskolijoje gawau žinią, kad ten wyresnybė szaukiasi wisoku darbininku žmoniu dėl darbo labiausei dėl laiwadarystės prastu darbininku ir wisoku meistru tik i 800, kaip tai staloriu, kalwiu, slėsoriu, ir tt. Wardas gi ruso užziurėtojo darbu yra paruczikas Aleksiejew.

Kitąsyk daugiaus, dabar atsisweikinu L. Gawlė.

Raszta isz Petrapilės Maskolijoje, 27.II.86.

Dabar musu wisuomeninei dalykaı rodosi istojo i suwis naujus kelus. Norint augsztesnėse rėdos kartose nepuczia szwėžus ir gaiwingas musu tautai wėjelis, ir galima spėtie, jog dar negreitai tennisileis ant ju dwasė szwenta; paskuti-niame wienok ļlaike mums tiek likimas sutelkė laimės, kad mės jau maž kuone užmirsztam, kad ant musu kailo tebe-rogo dar barzdotos bļakės. I swarbiausius laimingus atsi-tikimus paskaitau musu susipažinimę ir susiartinimę su ļat-weis, kurie szimet padarė tokią pat kaip ir mės draugystę, ir dabar itin atidžei darbuojasi stengdamiesi sawę apszwie-sti ir tuomi itempimu sawo tautai taipjau naudą atneszti. Jie susirinkę kas nedelę skaito sawo pacziu rasztus, kabi-nancziu iwairiu szaku mokslus; pataiso jei kas nepadorei parasztya, paskiaus gi siunczia juos i sawo laikraszezius at-spausdinti. Sziose dienose tikosi man buti ju susirinkime ir asz isz tiesu knonesusigėdau dėlei musu draugystėlės ma-tydamas, kad ļatwei daugrupiaus pildo sawo draugystės už-duotis, daug atidžiaus ruosziasi apie sawo tautos reikalus ir daug weiklesni yra negu mės. Ir žiemines szwentes musu brolei apwertė tik ant girtuoklystės ir nekđarystės.

Szi pusmeti ėmė uniwersitėte skaityti lekcijas lietuwiszko liežuwiu Wolteris, tas pats kur pernai ir užpernai waži-nėjo po Lietuvą rankiodamas wisokias žinias, Jis isz sawo wažinėjimo nei jokios sau naudos neturėjo, kaipogi apie lie-tuwiszką kalbą tiek daug teiszmano, kiek nelyginant kiauł

apie debesi. Wienok Wolteris nesidrowėjo praszyti docen-turos, kurią jam suteikė keli wilrusai, kaip antai Łaman-skij ir Weselowskij. Jo pirma lekcija nėko moksliszko sa-wyje netalpino, dawė tiktai geograpiszką pažiurę kėlu pa-wietu Wilniaus rėdybos ir žmoniu, kurie juose gywena — nebeprimenu to, buk ten ir merginos geros gywenanczius — užkabino lenkus, kuningus ir bajorus, o lietuwiu traukė in kupetą su maskoleis. Sakykite, ar tai iszpuola tokiam wer-sziui skaityti apie lietuwiszką kalbą? Juk jis tik panėkina musu tautą ir kalbą. Wisi tai lietuwei ir ļatwei aiszkiu aiszkaiausei supranta ir todėl nei wienas nebeina jo kļausyti; užlaiko gi ji uniwersitėte tiktai keli jauni maskolei wilkalbei, kurie ar tai dar aiszkei neiszmano, kaip propesorei turi skaityti ar gi tikiasi ir wilasi, jog jis tolaus doriaus skaitys. Tautkus.

Raszta isz Łuksziu, Suwałku rėd. Naumėszcio paw.

Łuksziu bažnytkiemis kitąsyk buvo grynai lietuwisz-kai katalikiszkas, o dabartes pawirto i kas žin ką. Kitąsyk miela budawo wažiuoti ar eiti per tą kaimą. Gaspadorei buvo apsieina; trobos gaspadoriszko parėdkei sustatyto, beweik kiekwienas ukininkas turejo gražu sodeli apie stubą ir apie klėti su iwaireis waisingais medžeis. Swėtas czion buvo darbsztus, bļaiwus, diewobaimingas: sziokiomis die-nomis dirbo isz tļkros szirdies, o szwentomis dienomis mel-dėsi Diewui ir ilsėjosi. Ziemę po kļojimus girdėti budawo spragiļu garsas, po stubas ratelu ir windu barszkėjimas. Pa-wasari po seklyczias duzgėdawo staklės, merginos skubina austi audeklus, nės jau reiks ir i ļauką eiti.

O kas dabar dedasi Łuksziuose? Sodybos iszpustyto, medže iszkapoti, tworos iszgriautos, o trobos suspito apie bažnycią. Ant artimiausiu prie bažnyczios trobu parasztyta kad czion galima gauti karsztu gėrimu ir gardaus rukymo, taigi degtinės, aļaus ir popėrosu. Tokiu namu ties pacziom durim bažnyczios stowi wienas prie kito bent trys. Wienas namas su pawcidziu paraszu stowi gale kaimo. Czionai ir dangiaus tokiu namu yra, nors jie ir neturi paraszu. Zinoma tie namai prikļauso Mauszoms, Leiboms ir kitiems tokiems gywascziams. Jie wisi dar nepersenei persikėlė isz Szakiu, ėsą padarysę czion mėsą. Patys Mauszos nestowi prie szinkiaus, ant to yra kas kitas, dėlto kad Mauszei jau ponai Pasbosą su degtine stowi Jutkė ar Rupkė ir ļaukia swecziau.

O swetelu Łuksziuose yra graži, o ispingai szwento-mis dienomis ir per atlaidus. Czionai susierinama krianczelei, szauczelei, szaip wyrukai, bernelei irgi... merginos, o apie grspadorius nei kalbos buti negali: aplinkinei artimieje isz ju beweik kasdien sziczion atsilanko. Reikia tiktai pasidai-ryti. Antai du waikinu isikandę pypkes rėkaudami ateina per rinką, žengia per slenkni ir liepia pilti alwę. Sztai dwi bobutės nedrąsei lyg pasiwogusios kiutina pro kertę, turi buti nei pasinaudoti sziek tiek pas Mauszą. Antai mergi-na apsuko aplinkui ir taikosi ineiti per aną pusę, nės su kiauszineis nedrysta pasirodyti wisiems Anakur 3 waikpa-ļaikei atbėga per rinką ir ibėgę i karcziamą reikalauja popė-roso. Sztai du senei sėdi už stało pasistatę žalą buteluką. Ant ano gało stało girsnoja wėl ar trys ar keturi wyrnai ir linksmei szneka. Antai krianczelis iszsiima taboko, daro popėrosą ir užsiruko dėl padidinimo sawo wertybės.

Jau temsta: wieni eina namon, kiti rengiasi, o kiti ir neketina, nės jau kojosis neremia. Nekurie szaip taip iszba-nityti prietelu iszeina, wirstuluodami. Antai wienas po sta-ļu wartosi. Už duru girdėti riksmas. Pakiło pesztynė. At-bėgusi palicija pesztukus weda i kalėjimą.

Taip tai po Łukszius dabartes dedasi; o tokiu wietu kaip Łukszei pas mus nemažai. X.

Jau vėl žiūgnis i priesaki.

Nesenei dar mums teko gailintiesi, kad Naujorko kraucei trankiasi no susiwiennyjimo su swetimencziu 'Union', bet szendien garbė Dieuwui mės jau toli pralenkėme Naujorko lenkus. 5 d. balandžio lietuwininkai kraucei pametė darbą dėlto, kad dieną priesai 'bossai' susirinkę su swetimgenczis seimawojo apie likimą uždarbio darbininku, ne prisileisdami ten paskutiniuju. 9 d. tapė atlaikytas pirmas isztisinis susirinkimas, kur tapė ir komitėtas iszrinktas dėl sudawadyjimo reikalu krauceiu ir dėl prisidėjimo prie 'Union'. Prisiraszė jau didesnė dalis lietuwininku ir taip bus lengwu prie draugės pritraukti ir tuos, kurie yra atluszi. Ir tuomi yra gerai, kad lietuwininkai sawo susirinkimus laikys skyrimai, tik delegatus siusdami i mitingus swetimgencziu.

Negalu ir to nepaminėti, kad tame pat czėse Nsujorke pasidarė pirma kraucziszka draugystinė darbawietė ant 6os ulyczios No 212. Parodė darbininkai tuomi, kad jie gali susiwienydami ir be bosso apsieiti, drauge ir sawo algą padidinti: kas dirbant ant bosso jam nueina ant peño, toji dalis dabar bus padedama i banką ir szelps draugystę czsuose bedarbio. Garbė lietuwininkams, kad ju tarpe randasi toks sutarimas. Tik saugokiamėsi nesutikimo! J. Szl.

Swentos ir neszwentos wagystės.

Jersey City, N. J., turi porą szimtu lenkiszku gywentuju, kuriu tarpe netalp senei apsigyweno mozuras kuningas Barszcz, nėwa žadėdamas ten lenkams bažnycią pastatyti. Bet tai lietai namie buwo per mažai piningu, o ir dėl tu teko su parapijonimis susipykti; parapijonis norėjo kuningą iszwaryti, bet tas budamas apsukrus nesidawė. Ir i wisus užkampius lindo rinkti piningus: kur su teisybe matė nėko ne laimėses, ten jis ėjo su mefu. Taip tai jis nelabaisenei nusisuko i tarpą musu brolu Waterburye Conn., kuriuos kn. Barszczius dailei prigawo sakydamas, kad jis ten atwykęs piningadti dėl gero lietuwiszkos bažnyczios, kurią kn. Warnagiris su juomi drauge statyti apsiėmęs. Nors nekurie jam newisai norėjo tikėti, bet jau lietuwininku yra paprasta kuningo žodžiams szwentai wėryti; už tai kas po kiek galėdamas, wieni po \$ 5, kiti po \$ 3, kuningui pildė kieszė. Ant galo dėl isztyrimo teisybės i Naujorką atwyko J. Danisewyczius ir czia patyręs apgawystę Barszcziaus gryžo apie taitai praneszti kitiems. Ir sztai jo paties žodžei: „Dabar kaip parwaziawau isz Naujorko, tai ir wėl radau jau atwaziawusi pas mus kn. Barszcziu — dėl spawėdės klausymo, nors jis nemoka lietuwiszka. Pirmą syki jam pasisekė pas mus ir jis prižadėjo kn. Warnagiri atsiusti dėl spawėdės, o bet to nepadarė, nės pagailėjo dorėlu ir penkiniu, idant mės ant lietuwiszkos neatiduotumėme, tai welyk jis pats pribuwo. Ale we wyruti ne ką pelnės wos tik spėjo sawo tarbą nugreipti ir kurti sawo keleis, isz kur buwo atlindęs; o kad ne butu taip greitai iszkuoręs, tai isz tikro mės butumėme iszlydėję kaip newalninką Babylonijos“. Matote, brolei, kaip yra szwentos wagystės daromos warden lietuwininku. Už tai bukite brolei wisumet atsargus, nės gali atsirasti i kiti kaip Barszczius, kurs sawo darbais didina garbė lenkams.

O isz tiesu tame dalyke garbė lenku didinasi. Sztai yra Newarke kasžin toks lenkigalis Ign. Pawłowski; tas paikszas girdėdamas kilimą lietuwininku per darbus L. Balso emėsi pawogti szłowę L. Balso rėdytojui, raszydamas i 'Kraj', jog lietuwiszkos parapijos Naujorke piningai kaip tai sutirpę ju rankose, o dėlto czia lietuwininkai nei kuningo neturę. Taip tas kwailis raszė po Naujameczio kaip kad nežinodamas to, jog no 9. d. gruodžio 1885 m. Naujorke gywena kn. Warnagiris; prieg tam kasa parapijos nėkuomet nebuwo rankose rėdytojo L. Balso, taip kad jis ir norėdamas jos nesutirpytu.

O matlenkui garbė yra isz to, kad jis wagia kito szłowę.

Pawłowski regimai yra artimas giminaitis p. Sliszo, nės ir szitas nesigailėjo apgarsinti rasz tą puslietuwiu Jurgio Mickewycziaus, buk rėdytojas L. Balso pasinaudojęs piningus liet. draugystės warden szw. Kazimėrio. Zodziu sakant ponai lenkai matydami su mumis nėko neiszwaisysę emė jau isz pasalu lyg szunycei kremseziotiesi, nei nesitikėdami, kad tuomi jie sawę arsziausei suėda. Ir teisingai p. Silwestraitis i 'Kraj' raszė apgindamas rėdytoją L. Balso: „Jus gi lenkai dywyjotėsi isz nedorumo wckiszku laikraszcziu prowoje guodotino Kraszewskio, ir mės lietuwininkai dywyjamėsi isz jusu neteisingumo“.

Prie lenku prisideda žinoma ir tie puslietuwei, kurie sawę už lenku pastargalszluosczius skaito. Sztai ir 'ponas' Pauksztis neturi nesuteptas rankas; jis regisi nežino, kad yra galima wogti — rasztus. Taip jis No 9 sawo Wienybės patalpino dainą 'dėlko žydai newalgo kiaulėnos', nei nesaikydamas skaitytojams, kad tą dainutę Auszra jau senei apgarsino. Negana kad p. Pauksztis pasinaudoja žinias isz Auszros, bet dar jis užslepia ir wardus rasztininku, regimai norėdamas sawę gudresniu pastatyti. Bet kur dabar dingo swetimos plunksnos? Bene tik Paukszczio yra tuszti kiauznėnai, kad jis norėdamas ką iszperėti turi swetimus darbus namoi pargabėnęs talpinti i sawo tusztkewali.

O tai pasistebėkite, brolei, kokie tai wis yra negražus darbai; juos berots nedaro tikri lietuwininkai, tik ju prieszwaginei; tegul tai wis mus grasina no pagundos prisiglaudimo prie tokiu 'sakuotpilwiu'... J. Szl.

Wisokeriopus žinios.

Misliis apie suwiennyjimą wisu lietuwininku, paduota jau pirma Balse, pradeda rasti daugiaus supratimo. Taip 11 d. balandžio susirinkime delegatu reikaluose iszskelimo atmintinės 500 metu szwentes tapė priimtas projektas per Jonine isz wainos rankos no ateinancziuju i susirinkimą rinkti piningus dėl gero suwiennyjimo lietuwininku. Ar tai nebutu geras daigtas, kad isz Amerikoje esancziuu lietuwiniku 30.000 kožnas per metus užmokėtu i wisatinę kasą nors po 1 dorėli, kurią sumą Lietuwa galėtu tuomet apwerst ant irengimo mokslawiecziu, wisoku pagelbos iredniu, bažnycziu ir tt. Berots Lietuwos neprietelei, k. a. obskurantas Sliszas, tą misli skelbiamą L. Balse wisaip kaip bjauroja, nės bijosi, idant Lietuwa staigu o stipri nepastotu; ale mės supraskiame sawo pacziu ir tėwynės reikalus, o tada miełai žėdnas ant atoriaus tėwynės 1 dor. kasmet padėję nesigailėsimė. Isz pawydo pastyrs tie, kurie skalija, matydami, jog lietuwininkai atbudę apie sawę geriaus pasirupina. S.

Szenandoryje prusu katalikas potograpas Hoffmannas 6 d. nuėjo i swetimus namus ir ten niurkino moteri nėsant namie wyro; tuomi tarpu ir sritis parėjo, o radęs duris užrakytas emė jas laužti; tuomet wienmarszkinis Hoffmannas iszszoko per langą, parbėgo i sawo namus ir ilgai nebuwęs pabėgo isz Szenandorio. Wyras tosgi moters laiko karcziama ant S. Main st., abudu nelietuwininkai. A. Kapoczius.

Mėste New Orleans pasibaigė kowo mėnesyje wisaswėtinė paroda, padarydama mėstui skolos kelis szimtus tukstancziuu dorėlu.

Anglijos parlamente 8 d. balandžio minystras Gladstone ineszė 'Home Rule Bill' dėl Airijos; jos pamatas yra toks: 1., sutwert i airiszką parlamentą Dubline, susidedanti isz 2 trobu, katru wierwoje butu 103, o antroj 206 sanarai; 2., tas parlamentas turės istatymdarinę galybę wisuose naminiuose reikaluose žiamės; 3., Anglijos gi wyresnybė turi tiesę muszti piningus, laikyti waiską, susineszti su swėtimomis walstijomis, uždėti akczyziu ir tt.; 4., akczyzei isz Airijos

surinkti tik Airijai ant gero bus apwerciami: 5., urėdas wicekaralans pasilikis, nors be polytikiszkos priedangos; 6., iszrinkimas sudziu yra pawedamas airiszkai wyresnybei. O kada musu Lietuwa susilauks nors tokios walnybės?

Londone garsi pardawinėtoja mergu goslybei Ludowika Hart tapė prasudyta ant 5 metu i kalėjimą.

Wokietijoje Karlsruhės mēste 10 d. balandžio mirė wokiszkas dainius Wiktoras Szeffelis; ten pat jis buwo gimęs 1826 m.; jis buwo perėjęs tiesu mokslus, germaniszkas kalbas ir raszlawę, 1848 - 52 m. jis buwo wyresnybės tarnystėje, o 1852 m. iszkelawo i Italiją, ir paskui wėli gyweno tai Heidelberge, Monakijume tai Karlsruhėje. Geras yra jo istoriszkas meifrasztis 'Ekkehard', o rankius gaudeamus pilnas yra geru juoku.

Austrijoje Wingrijoje pasikėlė tarp gywentuju Zala Eggerszego didelis sumiszkimas priesz žydus. Isz Peszto tapė dwi rotos pėstininku iszsiusta dėl numalszinimo.

Turkija reikalauja no walstiju Auropos, idant jos prispirtu Graikiją padėti ginklus, po to kaip Bulgarija susitaikino, nes Turkija mokanti didelus piningus dėl wainos dalyku o be reikalo.

Užsimokėjusius už Balsą pakwitawosiu kitąsyk.

17 d. ant Rivington st. No 16 atliktas bus susirinkimas L. Balso draugystės, 8 adyna wakare. P. Pesiackas sznekes apie suwienyjimą wisu lietuwininku Amerikoje. Praszome kuomi daugiausei susirinkti. Komitėtas.

Szитай jau yra pabaigta spaudinti kningutė apie auginima, kuri bus naudinga skaitymu senam ir jaunam, wyriszkam ar mergiszkam. Rėdystė L. Balso dabar rengiasi atspausdinti istorija Lietuwos, kuri apimtu polytikiszka Lietuwos praėite, namini lietuwininku gywenima, weikalus krikszczionystes Lietuwoje, mokslawietes, lietuwiszka raszlawa, gywenimus nekuriu Lietuwos moksliniku. Ta knyga istorijos Lietuwos dėl sawo iszleidimo reikalauja daug piningu; dėlto idant rėdystei butu lengwiausta darba atlikti yra užpraszomas kožnas brolis lietuwininkas eiti jai i pagalbatą kningutė bus pardawinėjama dėl gero iszdawimo istorijos Lietuwos. Už tai yra brolei užpraszomi iszpirkimu kningutės apie auginima palengwinti iszdawima taip naudingo Lietuwai weikalo, labiausei dabar reikalingo, kada Lietuwos neprietelei taip emė sėsti ant sprando lietuwininkams.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main str. Shenandoah Pa.

Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taipogi ir kitokiu daigtu tinkamu prie namu ir stalo. Taipogi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokit!

MILAUCKO KROMAS

ant Centre str. Shenandoah Pa.

Łaikau wisokiu gatunku miltu, mėsą, sudytą, rukyta ir wisokius walgomus daigtus, kelniū, marszkiniū, plunksnu, dziegoriu, kaldru, lampu, wėdru ir tt. Kas tik ko pareikalas, pas mus ras, ir daug pigiaus wisę parduoda me ne kad musu kaimynai. Atėję apsziraimykitel Milauckas ir Sunus.

W. JABLONSKIO

Lietuwiszkas Salunas

Ozia rasi biljarda, atsigėrsi wynuczio, szalto aluczio ir užsi- rukti gausi skanu cigarėli.

34 Hester street

Naujame Jorke.

PIUS PASLACKAS

tikras agentas Singers Co siuwimo maszinu.

Lietuwininkaj noredami gauti maszinas tajp kriaucziszkas kajp ir del namu darbo, praszau, atsiszaukkite ing mania, o wisados pigiau pirksite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y. Office 34 Union Square, N. Y.

WINCO JUSZKAUCKO SALUNAS

Ozia yra prieiga lietuwininku, nakwynė, geri gėrimai (wynas, likieris, lagerinis alus), gardus užkandys ir užsi- cukymas geru cigaru. Naujas Jorkas.

262 East Broadway, ant tampo Montgomery str.

LEVY REFOVICZ

10 S. Main str. Shenandoah Pa.

Jeigu norite pirkti pigei ir gera tawora, ateikite pas ma- nia; asz parduodu drapanas, skrybėles, kepures, marszki- nius ir kitus taworus dėl wyru. Tawora galima derėti; ne- cinkanti tawora atgal priimu. Taworai mano pigus per tai, kad sawo namus turėdamas nekam randos nemoku.

Brolams lietuwininkams apgarsiname: lietuwiszkoji ka- ceiriwi draugystė wardan Wytauto Szenandoryje turi sawo mitingus ant salos K. Raiso No 22 Centre str. 2oj adyno, a po pietu žėdnoj paskutinėj nedėloj i mėnesi. Užpraszome brolus norinczius prisiraszyti, kad ten ateitumėte.

JOS. SAWICKAS.

Pirmos klasos Lietuwininku Balbėris

75 Allen Str.

New York.

Praszau brolus lietuwininkus apsilankyti pas manę.

ANTANAS RETTALIATA

No 77 Gay street Baltimore M. D.

Ant kampo „Gay ir Harrison street.

Užsiraszau

lietuwininnus norinczius isigerti gero alaus, brendės, wyno ir likieriu, kad ateitumėte i mano saluną, nės asz turiu ge- riausius gėrimus wisame Baltimorės mēste.

Redysteje Liet. Balso yra galima pirkti tas kningas:

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU --- 35.

TEWYNAJNIU GIESME WYTURIO --- 15 c.

AUSZBA ANT WISU METU --- \$ 3.00

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.

OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.

LLETUWISZKAS SZIUFINYS 15 c.

DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c.

MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.

NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORYSTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusantro dorėlo.

Žirgas ir waikas, wistariszkai arkeologiszkas iszty- rinėjimas Jono Basanawyczias. 1885. --- tikrai 25 c.

Auszros Kalendorius ant 1886 m. --- 35 c.

Witoloranda Kraszewskio (2 kningos) 1 dor. 25 c.

Užduotynas (norintiems pasimokinti rokundu] 40 c.

Abėcėla ir taip mokintuwė dėl waiku (isz kurios galima yra iszmokti skaityti, rásztyti, suprasti gamtos atsitikimus ir iszsimokint wisus poterius.] 30 centu.

Keli žodžei apie auginima 25 centai.